

момент початку розслідування і визначається сприятливістю розслідування злочину.

Отже, на початковому етапі розслідування ДТП складається певна типова слідча ситуація залежно від того, якими інформаційними даними володіють слідчі підрозділи. Наукове узагальнення різновидів цих ситуацій має на меті підвищення ефективності вирішення завдань, пов'язаних з розкриттям і розслідуванням злочинів, вироблення стратегій вибору конкретних гласних та негласних слідчих (розшукових) дій для швидкого і своєчасного розкриття злочинів, формулювання рекомендацій щодо висунення версій та найбільш ефективної послідовності слідчо-розшукових дій щодо їх перевірки. В криміналістиці існують різні види класифікацій типових слідчих ситуацій, але наведена вище класифікація видається найбільш доступною і ефективною для методики розслідування дорожньо-транспортних пригод.

Література

1. Шевчук В.М. Слідча ситуація: Поняття, структура, види та їх значення для оптимізації розслідування злочинів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2014. № 1. С. 146-150.

2. Дячук В.І., Климчук М.П., Губська О.А. Використання спеціальних знань при розслідуванні дорожньо-транспортних пригод: монографія. Київ, 2012. 220 с.

УДК 343.98(043.2)

Крючкова А.В., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Одеський державний університет внутрішніх справ,
м. Херсон, Україна
Науковий керівник: Дундич Л.В., к.ю.н., доцент

ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПРИ ВИКРАДЕННІ ВАНТАЖІВ ОРГАНІЗОВАНОЮ ГРУПОЮ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ

Залізничний транспорт України є однією з важливих галузей народного господарства, яка поєднує суб'єктів господарювання та сприяє перерозподілу виробничих ресурсів. Відповідно, держава в особі правоохоронних органів забезпечує захист та охорону правовідносин, які виникають у транспортній сфері.

Саме тому забезпечення повного збереження і безпечного транспортування вантажів залізничними шляхами є одним із пріоритетних завдань правоохоронної діяльності.

Здійснення ситуативного аналізу представляє собою дієвий інструмент вирішення завдань, які стоять перед слідчим або дізнавачем під час кримінального провадження. Відповідно, формування слідчих ситуацій міцно посіло своє місце в окремих криміналістичних теоріях та методології криміналістики. Вагомий внесок у розробку методу ситуативного аналізу внесли такі відомі криміналісти як О.О. Алексеева, В.П. Бахін, Р.С. Белкін, Т.С. Волчецька, Л.Я. Драпкін, О.Н. Колесніченко, В.О. Коновалова, М.В. Салтевський, М.П. Яблоков та інші.

Під наукових дискусій неодноразово зверталася увага на складність визначення змісту категорії «слідча ситуація» та встановлення її місця в системі криміналістики. Однак, саме дискусійність цього питання призвела до появи цілком сформованого вчення про слідчу ситуацію. як головну умову діяльності із розслідування злочину.

Порівняльний аналіз багатьох дефініцій слідчої ситуації дозволяє дійти висновку про те, що більшість вчених слідчу ситуацію визначають за одним із трьох варіантів: «1) як обстановку розслідування; 2) як доказово-інформаційний стан розслідування; 3) як обстановку і стан розслідування» [1, с. 6]. При цьому важливу роль у проведенні слідчих дій відіграють типові слідчі ситуації. Вони істотно відрізняються від конкретних слідчих ситуацій і за значенням, і за змістом. Типові слідчі ситуації можуть розглядатися як сукупність загальних рис, окремих елементів, властивих конкретній ситуації і виступає свого роду науковою абстракцією. Однак, вони дозволяють формувати конкретні завдання, які мають бути вирішені з метою повного і всебічного розслідування кримінальних правопорушень на залізничному транспорті.

Для початкового етапу розслідувань викрадень вантажів організованими групами на залізничному транспорті залежно від джерела відомостей про подію злочину та про інші важливі факти, виділяють дві типові слідчі ситуації: 1) факт готування до викрадення вантажів організованою групою на залізниці було виявлено в ході проведення оперативно-розшукової діяльності; 2) у ході розслідування окремого злочину стає відомо, що він вчинений організованою групою [2, с. 95-101].

Характеризуючи першу слідчу типову ситуацію слід відзначити, що її основними завданням є: 1) встановлення місця і часу вчинення кримінального правопорушення; 2) визначення відповідності між місцем викрадення, місцем транспортування, місцем заволодіння майном, а також між основним місцем збору та підготовчої діяльності групи (розробки злочинних планів, місцем тренування її

членів тощо); 3) встановлення типових часових меж вчинення групою кримінальних правопорушень; 4) визначення ознак та характеристик застосовуваних членами групи знарядь та засобів; 5) аналіз обраного групою способу вчинення викрадення та приховування слідів; 6) вивчення об'єктів та предмета посягання; 7) кримінологічний аналіз членів групи тощо.

Іншими тактичними завданнями розслідування в даній слідчій ситуації є: виявлення якомога більшої кількості джерел доказової та орієнтуючої інформації, встановлення місцезнаходження підозрюваних, перевірка їх причетності до вчинення інших злочинів, організація їх затримання у разі наявності підстав, забезпечення відшкодування збитків тощо.

У другій запропонованій слідчій ситуації основним тактичним завданням буде встановлення організованого характеру та діагностика виду кримінального правопорушення шляхом: 1) встановлення групового характеру вчиненого викрадення; 2) встановлення ознак організованої злочинної діяльності; 3) встановлення зв'язків між вчиненим злочином та іншими злочинами тощо.

Ускладнюючим фактором опрацювання зазначеної типової слідчої ситуації виступає необхідність доказування організованості і стійкості групи як кваліфікуючої ознаки вчинення кримінального правопорушення. Також можливими перепонами для належної реалізації такої типової ситуації можуть бути: обмеження зацікавленості працівників оперативних підрозділів у співробітництві зі слідчим відомчими інтересами; обмеження можливостей проведення гласних слідчих (розшукових) дій; наявністю активної протидії з боку підозрюваних або інших зацікавлених осіб діям слідчого.

Отже, приведені типові слідчі ситуації дозволяють на практиці належним чином зорієнтуватися слідчому або дізнавачеві у всьому різноманітті фактичного стану речей протягом розслідування, одержати данні для тактичних і стратегічних рішень під час розслідування та визначити правильний напрямок подальшого перебігу розслідування.

Література

1. Веліканов С.В. Класифікація слідчих ситуацій в криміналістичній методиці: автореф. дис. ... канд. юрид.наук: 12.00.09 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2002. 22 с.

2. Дундич Л.В. Особливості розслідування викрадень вантажів на залізничному транспорті, вчинених організованими групами: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2011. 211 с.

Задніченко Є.В., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Національна академія внутрішніх справ, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Кришевич О.В., к.ю.н., професор

КВАЛІФІКАЦІЯ ДІЙ ЗА ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ ШЛЯХОМ ШАХРАЙСТВА

Відповідно до статті 41 Конституції України ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним. Сучасний механізм незаконного обігу транспортних засобів зазвичай складається з комплексу взаємопов'язаних протиправних діянь, які полягають у незаконному заволодінні транспортними засобами, приховуванні, використанні, збуті, а так само в легалізації відповідного майна, а основою виступає незаконне заволодіння транспортним засобом (ст. 289 КК) [1].

Незаконне заволодіння транспортними засобами позбавляє їх власників можливості реалізувати свої права відносно них, в результаті чого завдається суттєва шкода відносинам власності, безпеці руху та експлуатації джерела підвищеної небезпеки, створюється загроза життю та здоров'ю громадян, що обумовлює високу суспільну небезпечність цих діянь, також нерідко незаконне заволодіння транспортними засобами є способом вчинення інших правопорушень. Незаконне заволодіння транспортним засобом може вчинятися таємно, відкрито, шляхом обману чи зловживання довірою, із застосуванням насильства або погроз.

Таким чином, під незаконним заволодінням транспортним засобом - вчинене умисно, активна поведінка у вигляді дії, з будь-якою метою протиправне вилучення будь-яким способом транспортного засобу у власника чи користувача всупереч їх волі. Це означає, що винна особа всупереч або поза волею власника (користувача), протиправно вилучає транспортний засіб, не маючи на нього ані дійсного, ані передбачуваного права. Слово «будь-яким» означає, що перелік способів законодавцем не обмежено і способу, який би не підпадав під цю конструкцію, немає. Так, у п. 15 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті» від 23.12.2005 № 14 зазначено, що незаконне заволодіння транспортним засобом може вчинятися таємно, відкрито, шляхом